

## Eesti Õpetajate Keskühing 25-aastane.

Kooliõpetajaid on nimetatud maasoolaks selle vaimsel juhutiiva rolli pärast, mida nad on omanud eesti rahva teel kultuurrahvaks. Eesti õpetajad on tugevasti olnud kutseteadlikud ja iseseisvuse ajal olid nad organiseeritud peamiselt koolitüüpide järele. Vanimaks ja suurimaks neist oli Eesti Õpetajate Liit, kuhu olid koondunud peamiselt algkooliõpetajad, keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajad omakorda Eesti Keskkooliõpetajate Kogusse ja kutsekooliõpetajad Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingusse. Kõigil neil organisatsioonidel oli tugev side vastavate rahvusvaheliste keskorganisatsioonidega, milline side katkes aga Eesti okupeerimisega 1940, kui Eesti iseseisvus katkestati. Alles sõja lõpul, seoses põgenikevooluga läände, alustasid eesti õpetajad võõrsil nende rahvusvaheliste sidemete taastamisega. Sellest on nüüd möödunud täpselt kolmkümmend aastat, mispärast pöördume eesti õpetajate taasorganiseerimise algataja koolideinspektori magister Herman Rajamaa poole, paludes põgusalt meenutada seda aega.

Võõrsile sattunud eesti õpetajate organiseerimine Rootsis algas juba 1945.a. suvel, mil Eesti Komitee juurde Stokholmis loodi Õpetajate Sektsioon. Mõned aastad hiljem organiseeriti Eesti Gümnaasiumi Õpetajate Ühing ja 1951.a. algul Eesti Algkooliõpetajate Ühing ja Eesti Kutsekooliõpetajate Ühing. Selle järele alustati eeltöödega eesti õpetajate keskorganisatsiooni loomiseks ja 11. juunil 1951 astusid kokku nim. kolme õpetajate organisatsiooni esindajad, kes otsustasid asutada Eesti Õpetajate Keskühingu.

Ja kuidas oli rahvusvaheliste sidemete taastamisega?

1951.a. sügisel võeti Eesti Õpetajate Keskühing Õpetajate Ühingute Rahvusvahelisse Liitu (IFTA) täieõiguslikuks

EESTI PEDAGOOGIKA  
ARHIIVMUUSEUM  
FOND K. 13359  
P 110

liikmeks ja selle kaudu hiljem asutatud Õpetajate Keskühingute Maailmaliitu (WCOTP). Ja juba suvel 1952 võtsid Eesti Õpetajate Keskühingu täieõiguslikud esindajad osa IFTA kongressist Kopenhaagenis - sidemed õpetajaskonna rahvusvahelise foorumiga olid taastatud väljaspool kodumaad asuva eesti õpetajaskonna abil.

Eesti õpetajad läänemaailmas saavutasid sellejuures ka maadevahelise ühenduse?

Samaaegselt rahvusvaheliste ühenduste taastamisega jätkus eesti Õpetajate organiseerimine ülemaailmses ulatuses kas oma kohaliku maa keskorganisatsiooni juures (nagu Saksa- maal, Inglismaal ja Austraalias) või oma iseseisvate ühingute raamis (Kanadas ja USA-s). Need kõik on koondunud Eesti Õpetajate Keskühingusse.

Eesti Õpetajate Keskühing annab välja ka oma ajakirja?

Sidemepidajaks eesti õpetajate vahel üle maailma on Eesti Õpetajate Keskühingu häälekandja "Bülletään", mida on senini ilmunud 24 numbrit. See on ka ainus eesti pedagoogiline ajakiri väljaspool kodumaad. Selles käsitletakse aktuaalseid probleeme eesti rahvusliku kasvatuse alal kas ülemaailmses ulatuses või eri maadel saadud kogemusi või tähelepanekuid sellel alal ja õpetajate organisatsioonide või teiste asutuste üritustest õpetajate edasiharimise või muudel aladel.

Kas on eesti õpetajate organisatsioone rahvusvahelistes organisatsioonides koheldud samaväärseina?

Seda küll. Sidemed õpetajate rahvusvaheliste keskorganisatsioonidega on katkematult jätkunud. Kahel perioodil, kokku neli aastat, on Eesti Õpetajate Keskühingu esindajad kuulunud ka IFTA juhatusse. Õpetajate rahvusvahelised keskorganisatsioonid korraldavad oma aastakongressid ja muud üritused eri paikades üle maailma.

Ja kas on olnud võimalusi kongressidest mitmel maal osa võtta?

Kuna meil on liikmeid üle maailma, siis meie osavõtt ei ole tekitanud erilisi probleeme. Näit. 1967 toimusid IFTA

ja WCOTP kongressid Vancouveris (Kanadas), 1970 Sydeney's (Austraalias) - meid esindasid nim. paikades elunevad ja töötavad eesti õpetajad. Nii on olnud paljudes kohtades mujalgi. Eriti täisarvuliselt oleme osa võtnud kõigist kongressidest, mis on toimunud Skandinaavia maades (Taanis, Norras ja Soomes).

Kuidas on Keskuhingu juhtimine korraldatud olukorras, kus liikmed on laiali mitmetel maadel?

Möödunud 25 aasta jooksul on Eesti Õpetajate Keskuhingu juhatus praktilistel põhjustel asunud Rootsis ja sinna on kuulunud Rootsis elunevad liikmed. Algusest peale kuni tänaseni olen esimehena tegutsenud mina. Peale minu on algusest peale kuni tänaseni veel juhatusse kuulunud Udo Juuno ja William Muld ja Henno Kirikmäe on kuulunud juhatusse 24 aastat. Pikemat või lühemat aega on juhatusse kuulunud: Teodor Künnapas, Olev Olesk, Erik Saare, Ellen Roosme, A. Lampinen, Hilda Gustavson Eugen Kiiman, Hilda Marand, Johan Ungerson, Elsa Raukas, Henno Jänes, Kristjan Meikop, Leida Rosenthal-Laan, Eduard Karma, Senta Ots ja Paul Laan. Välisühenduste pidamiseks on juhatuses välissekretäri koht. Seda kohta täitis kaua aastaid Erik Saare. A. 1971 täidab välissekretäri ülesandeid Enn Saluveer, kes elab Cambridge'is (Inglismaal).

Aga kes on kuulunud keskuhingu "Bülletääni" toimetusse?

"Bülletääni" pea- ja tegevtoimetajaks olen olnud algusest peale mina. Toimetuseliikmeiks on olnud: Erik Saare (vastutava väljaandjana 11 aastat), Henno Kirikmäe, Willem Muld, Teodor Künnapas, Udo Juuno, Hilda Marand, Eero Tarjus, Elsa Raukas, Johan Ungerson Eugen Kiiman, Ellen Roosme, Heinrich Mark, Olev Olesk, Kristjan Meikop ja Paul Laan. Väljastpoolt Rootsist on koopteerituna toimetusse kuulunud Gaston O. Randvee USA-st.

Ja lõpuks oleks huvitav teada, kas õpetajate maailma-organisatsioonides on ka teiste rahvuste eksiilis asuvaid õpetajate ühinguid?

Pagulasrahvastest on eesti ainus, kelle organiseeritud õpetajaskond kuulub täieõigusliku liikmena õpetajate rahvusvahelisele foorumile.